

Dolderse Kroniek

Villa Chr. Pleines ca. 1910

9^e jaargang nr. 3 september 2006

uitgave van de
Historische Vereniging Den Dolder

Historische Vereniging Den Dolder

Opgericht 9 april 1997.

9e jaargang nr. 3, september 2006

Verschijnt in de maanden: januari, mei en september.

Bestuur

Voorzitter: Bodes de Vries, Willem Coxlaan 12,
3734 BW Den Dolder.
tel. 030-2283082

Secretaris: Petra Koek, Dolderseweg 230,
3734 BR Den Dolder.
tel. 030-2258492
mpkoek@wanadoo.nl

Penningmeester: vacature
Bestuurslid: vacature

Redactie en Layout: Frits Stuurman
Hezer Enghweg 122
3734 GV Den Dolder
tel. 030-2280163
fritsstuurman@casema.nl

Druk: Drukkerij Neo Print Grafisch Centrum
Beukenlaan 86b 3762 AK Soest
Tel. 035-6013255

Tekstvoorstellen en reacties naar de redactie.

Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Den Dolder.
De contributie bedraagt 13.60 Euro per jaar.

Betaling is mogelijk: Contant bij de penningmeester,
of op postrekening **7739816** t.n.v. **Historische Vereniging Den Dolder**.

De homepage op internet van de vereniging is:
<http://www.geocities.com/albvs/dendolder>

ISSN: 1389-0026

Redactioneel

Was het tot voor kort zo dat er een oproep gedaan moest worden voor de aanlevering van kopij voor de Dolderse Kroniek, nu lijkt het er op dat er een goede stroom op gang is van interessante artikelen.

Ik heb om te beginnen contact opgenomen met een aantal trouwe schrijvers die u allen kent uit vorige nummers. Er is een lijstje ontstaan van artikelen "die in de pen" zitten. Ik zal hier niet uit de school klappen, want verrassing moet er blijven, maar ik heb stellig de indruk dat u het interessant zult vinden. Andere schrijvers ga ik nog benaderen.

Daarnaast is er een artikel aangemeld dat nauw betrekking heeft op het ontstaan van Den Dolder, met daar bij het verzoek dat in één nummer te publiceren. Dat hoop ik wel te kunnen honoreren en bovendien vind ik dat het onderwerp ook wel zeer goed past in het jubileumjaar.

Want dat is het volgende jaar: het tienjarig bestaan van onze Historische Vereniging Den Dolder.

Verrassingen in petto dus. En misschien zijn de artikelen in dit nummer dat ook wel.

Het tweede deel van het artikel over de padvinderij daar had u op gerekend. Maar misschien is het wel bijzonder dat u dit keer wat hoort over heel recent verleden. Ik probeer namelijk de hardwerkende Archiefcommissie eens in het zonnetje te zetten. En dan een eerste deel van een artikel over het eerste postkantoor dat ons dorp kreeg, compleet met telegraaf- en telefoonkantoor. Harm Sok is de auteur.

En daarmee kom ik ook aan een wat minder leuk punt voor hen die steeds weer genieten van de oude notulen van de School met de Bijbel. Het derdiende deel heeft moeten opschuiven naar het volgende nummer..... Oh nee, nu heb ik toch nog voor een deel verteld wat u in het volgende nummer mag verwachten...

Let U ook nog even op de oproep van de Archiefcommissie? Zij vragen alle lezers eens na te gaan of ze nog materiaal in bezit hebben dat betrekking heeft op de geschiedenis van Den Dolder. U wordt alleen gevraagd het uit te lenen, voor het maken van een kopie... voor het archief.

Frits Stuurman

De Dolderse padvinderij, deel 2: bloei en teruggang

Door Petra Koek en Frits Stuurman

Nadat u in het vorige artikel werd ingelicht over het ontstaan van de Anne Frank groep, focussen we nu allereerst op de jaren 70.

Activiteiten

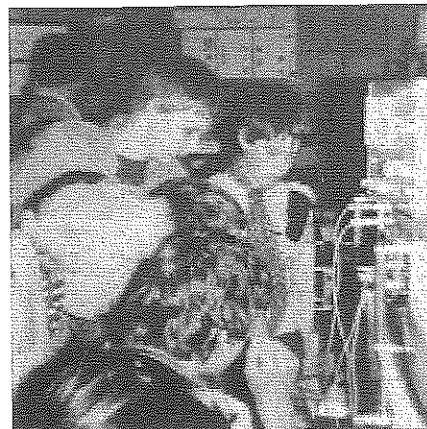
De Anne Frankgroep is nooit een grote groep geweest. De eerste 10/15 jaar waren er 20-25 welpen en wat later ook 10-20 verkenner.

De zomerkampen waren een jaarlijks terugkerend gebeuren.

Oud-akela Martin Spierenburg (welp van 1967 tot 1972 en later verken-

Verkennerkamp 1979 Groepsfoto. Staand van links naar rechts: Wilfred de Feijter, Frans v. d. Berg, Frank Veldkamp, Frank-Jan van Rhijn, Herman Spierenburg (hopman), Piet de Ridder, en Arjan v.d. Berg
Zittend: Martin Spierenburg, Marc v.d. Wal, Marco Scheffers en Rolf Veldkamp.

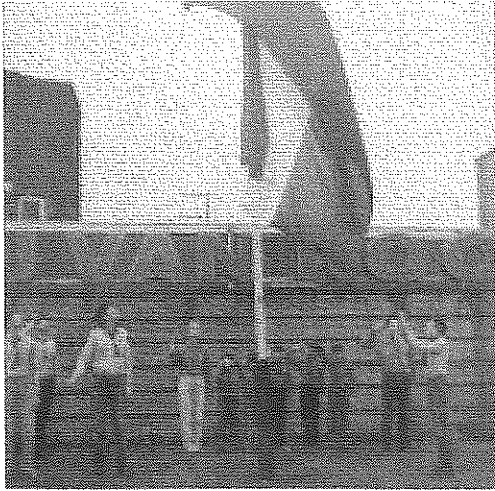
Jamboree on the air (Jota) in Maartensdijk, 20/21 oktober 1979

ner) schrijft daarover: *De verkenner, leeftijdscategorie 12-16 jaar gingen kamperen in eigen tenten. De welpen, leeftijdscategorie 7-11 jaar daarentegen bivakkeerden in clubhuizen. Mijn eerste welpenkamp had als bestemming Arnhem. We verbleven van zaterdag tot zaterdag in een clubhuis van een andere padvinders groep, dicht bij het Sonsbeekpark. Na Arnhem volgen Nijmegen, Nunspeet en Hoevelaken/Zwartebroek.*

Alle kampen hadden een bepaald thema. In de stijl van het thema werden de activiteiten ingevuld. Van mijn eerste kamp, onder leiding van Akela van Roon vierden we de Olympische spelen. Ik ben niet zo'n sporter, ik was al blij met mijn bronzen medaille. Een andere leidinggevende was Bagheera (Albert Brouwer). We bezochten hier ook het safaripark en Burgers dierenpark. In de welpenkampen zorgde de leiding voor het eten. De welpen werden wel ingeschakeld bij allerlei corvee taken, zoals brood smeren, tafeldekken, afwassen, lokalen vegen, buiten rondom blokhut schoonhouden. Elke dag werd dit door de leiding gecontroleerd en als stimulans werd dit becijferd. Het nest dat na afloop van het kamp de hoogste beoordeling had, kreeg een leertje aan de totempaal.

De kampen van de verkenner zagen er anders uit. Werden de welpen naar hun bestemming gebracht door de ouders, de verkenner fietsten zelf naar hun kampeerterrein. De tenten hoefden ze echter niet op de fiets mee te nemen. De kampeerplaatsen waren heel primitief. Ze lagen afgelegen en midden in het bos. Naast een pomp was er alleen een gat in de grond dat diende als sanitair. Kampeerterrein de "Vrijenbergse beek" in Loenen was een geliefd terrein van de Anne Frankverkenner. Aan de achterkant liep een Veluwe spreng (watertemperatuur altijd maar een graad of tien), die ook gebruikt werd tijdens de kampdoop. Eén van de vaste punten in een kamp was een kampdoop, een soort ontgroening voor de nieuwe verkenner.

De zelfwerkzaamheid van de verkenner was hoog. Iedere patrouille zette hun eigen tent op. Er werd een soort van buffettafel gepioneerd. Dit was een soort van tafel met zitbalken, hier werd o.a. aan gegeten. (foto's) Er

*Vlaghijsen bij garage Van Kooy
Den Dolder, ongeveer 1980*

*werd ook een kooktafel gepio-
nield. En dagelijks werd er door
de verkenners zelf eten gekookt
op houtvuur. Na iedere maaltijd
werden de compleet zwarte pan-
nen schoon geschuurd. Na vele
jaren kamperen werden de bo-
dems van de pannen toch wel
wat dun. Door het voortschrij-
dend inzicht werd het pannen
schoonmaken een stuk eenvoudi-
ger: de pannen werden namelijk
voordat ze op het houtvuur gezet
werden ingesmeerd met afwas-
middel (alleen de buitenkant).
Na afloop konden de pannen dan
vrij gemakkelijk worden schoon-*

gemaakt.

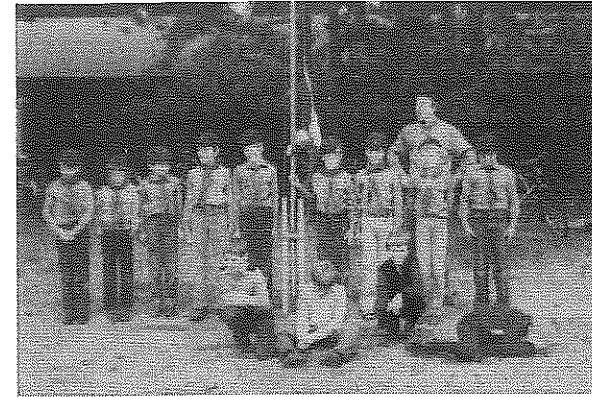
Een vast onderdeel van een kamp vormde de hike, een wandeltocht aan de hand van kaart en kompas. Vanuit Loenen, voerde de tocht langs de Vrijenbergsebeek naar het kanaal. Via Beekbergen gingen we op zoek naar een brandtoren, die we nooit gevonden hebben, omdat die al afgebroken was. Het laatste deel van de tocht liepen wij in het donker. Op een veldje ergens midden in het bos, onder de bomen lagen onze slaapzakken. We mochten onder de sterrenhemel slapen.

Met plezier kijk ik terug op de kampen. Heerlijk met elkaar kamperen in het bos, genieten. Avontuurlijk, maar leerzaam en vormend. Bij de verkenners heb ik leren aardappels schillen en koken. En elke keer wanneer wij op vakantie gaan, maak ik weer gebruik van een van de vaardigheden die ik bij de padvinders geleerd heb, namelijk kaartlezen.

Begin jaren tachtig

In de jaren 1981 -1985 was Martin Spierenburg Akela en waren Iris Medema en Karien de Haas (een zeer actief padvindster uit Zeist, nu Karien Guldemond – De Haas) in de leiding.

Akela Spierenburg schrijft daarover: *Na mijn verkenners tijd heb ik nog een aantal jaren leiding gegeven aan de welpen. Ook dit was een heel leuke tijd. Speurtochten uitzetten door het pleinesbos, knopen aanleren, welpen attent maken op onze prachtige natuur. Mooi om te ontdekken wat*

Installatie nieuwe welpen 2 mei 1981

voor talenten jongens konden hebben. De ene welp vond het heerlijk om te voetballen en de ander wist veel van de natuur.

Het was een enthousiast team dat gedurende een aantal jaren de welpenhorde leidde, terwijl in ongeveer de zelfde periode de verkenners wer-

Groep: Ridderkamp De Bilt 1981

Op de achtergrond staande de leiding, van links naar rechts: Yvonne Moen, Martin Spierenburg (akela) en Wilfred de Feijter .

Welpen staand vlnr: Bas van Doorn; Germt Medema; Sander Spielman; Martijn van Dolen; Arjan van Dijk; Boudewijn de Haan; Maarten Vaessen (half achter vlag); Gerard van der Torren; Gert-Jan van Liere, Steven Lenderink.

Op de voorgrond: Sicco Lenderink (met witte vlag), Jeroen de Bruin (in rode deken), Barrie van Haarlem (zittend) en Paul Meijer (met schild).

den geleid door Herman Spierenburg als hopman en anderen. De foto's van de zomerkampen van de welpen vertellen in dit verband hun eigen verhaal. Er waren de volgende kampen in die tijd: Ridderkamp De Bilt 1981, Arabierenkamp Soest 1982 en Schottenkamp Bussum 1983. Die kampen vonden plaats rond hemelvaartsdag of rond Pinksteren en duurden 4 tot 5 dagen. Karien Guldmond schrijft daarover: In mei 1983 gingen we op

Barrie van Haarlem wordt geïnstalleerd, 1983: vlnr: Akela Martin Spierenburg, een welp (gids van het nest), een moeder, Barrie, Iris Medema en de moeder van Iris

Schottenkamp in Bussum. Dit kamp vond plaats in het Pinksterweekend, vrijdagavond heen, maandagmiddag terug. Als leiding gingen mee: Wilfred de Feijter, Martin Spierenburg, Iris Medema en Karien de Haas 's Avonds kwam mw Zwikker (een moeder van een van de welpen) om te koken.

Het koken leverde regelmatig hilarische momenten op. Misschien ziet u het al voor u een jongen van 12 jaar die voor het eerst aardappels afgiet, de deksel schiet eraf en de inhoud valt op de bosgrond. Of tijdens het eten kijkt men elkaar aan en zegt, zou jij niet zout bij de aardappels doen, O ja dat ben ik vergeten. MS

We waren daar te gast op het kasteel van Sir John McDonald. Hij vroeg de horde het te verlossen van 7 geesten van zijn overleden broers en zussen. Dit waren allemaal aparte figuren met bijzondere eigenschappen. Om de geesten te verjagen moesten de welpen hen overtreffen in vaardigheden en intelli-

gentie om hen gunstig te stemmen. De geesten waren:

Arthur, goed in sporten

Mary, kook en zangster

Knox, bijzonder dom

Scott, een echte rover

Glen, zeer creatief

Clever, een zeer slim spook

Saddy, heel verdrietig

Al deze figuren boden voldoende mogelijkheden om een weekend te vullen. Pas op maandagmorgen kwam Sir John met nog een geest op de propen n.l. Finian, een echte heks.

Pas toen de welpen die geest ook verslagen hadden werden zij opgenomen in de McDonald-clan en kregen zij de speciale McDonald badge uitgereikt (kampherinnering)

De NPV, waar De Anne Frank-groep toe behoorde, werd Scouting Nederland. Het district Zeist werd opgeheven en de groep behoorde voortaan tot het district Eemland. Dat was voor de gezamenlijke activiteiten een verbetering. In 1988 kreeg de stichting der belangen van de Anne Frank-groep een ander bestuur: De heer H.J. Hulsink, voorzitter, de heer P.H. Godart,

Groep: Schottenkamp Bussum 1983: Leiding: vlnr Iris Medema, Martin Spierenburg, Karien de Haas en Wilfred de Feijter (met namaakbaard)

penningmeester, en de heer P.W. van Wermerskerken, lid.

De moeizame laatste jaren

De maatschappelijke ontwikkelingen waren een belangrijke reden voor de moeilijker tijden die de groep heeft gekend. Sportactiviteiten zoals voetbal trokken de jongens weg. Ook gebrek aan leiding vormde een belangrijke reden voor het ineenstroompelen van de groep. Voor de oudere jongens was dat o.a. de uitbreiding van de activiteiten van jeugdsociëteit Faisca. Diverse acties op de basisscholen om leden te werven waren nooit echt succesvol.

Over de ontwikkelingen vanaf 1986 hebben we geen gegevens kunnen bemachtigen.

Op 22 oktober 1991 is het groepshuis verkocht aan de Stichting Jeugdclub De Bunker in Den Dolder (Jong Nederland).

Een maal per jaar werd er een boerenkool maaltijd gehouden. Verkenner en welpen deden dan samen een spel. Leuk was het om te zien hoe de jongste welpen met de oudste verkenner omgingen. Na afloop was er dan de boerenkool in ons eigen clubhuis. In de latere jaren maakte mijn moeder Mw Spierenburg (moeder van Martin) altijd de boerenkool klaar, de stronken kwamen bij ons uit de tuin. Gezellig was het met elkaar te eten, zittend op de houten banken aan de lange tafels op schragen. Van die witte emailen borden met een blauw randje. MS

Bronnen: artikel van P.W. van Wermerskerken (zonder datum); artikel van H.J. Hulsink; krantenknipsels met foto van 22 oktober 1969, 12 en 15 juni 1970; alsmede twee gesprekken met de heer en mevrouw Hulsink op 20 april en 31 mei 2006.

Aanvullende gesprekken werden gevoerd met Martin Spierenburg, Iris Stokhof – Medema en Karien Guldemond- de Haas. Martin en Karien hebben daarna een aantal herinneringen uit hun pen liet vloeien. Een telefoongesprek met Mw Spierenburg leverde ook nog een aantal gegevens op.

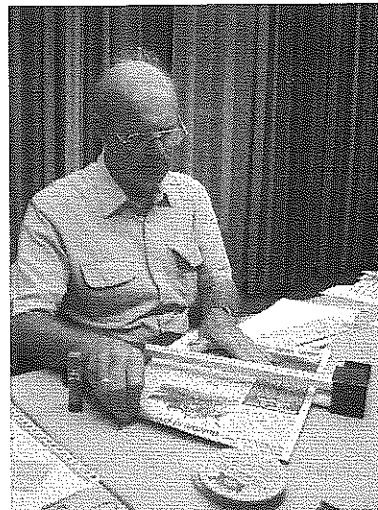
Ook werd gesproken met Mw Toos Berndsen wiens zoon Barrie van Haarlem (geboren 1972) op de horde was in de zelfde tijd. Martin Spierenburg was toen Akela. Die installeerde hem in 1983.

Hebt u na lezing van dit artikel nog aanvullingen of opmerkingen? We zien ze graag in onderstaande mailbox: mpkoek@wanadoo.nl

Archiefcommissie: Wie zijn dat en wat doen zij?

Door Frits Stuurman

Nu de Historische Vereniging bijna 10 jaar bestaat is het heel goed dat er eens aandacht in onze kroniek wordt besteed aan de archiefcommissie.

Jan snijdt een krantenartikel bij

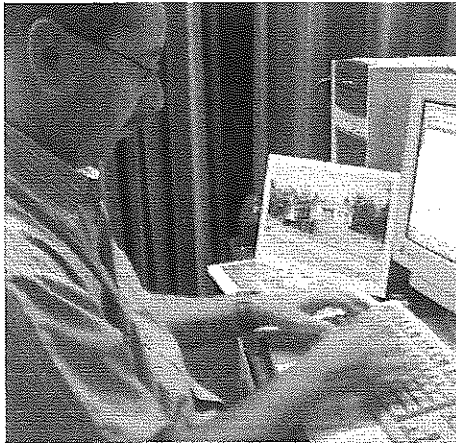
Wat is de archiefcommissie

Veel lezers zullen ongetwijfeld een beeld hebben van wat de AC doet. Ik ga hier geen geschiedenis van onze vereniging geven, maar duidelijk is dat zaken die in het archief zitten te maken hebben met de bestaansredenen van de vereniging. De feitelijke aanleiding tot de oprichting van de vereniging was de verzameling van Chris van den Dijssel, broer van Paul, over Den Dolder. Deze verzameling richtte zich vooral op het station en het spoor. Toen na het overlijden van Chris de verzameling bij Gerrit van de Meij opgeslagen lag en daar eens intensief naar werd gekeken, was het al snel duidelijk dat het zeer de moeite was met gebruikmaking daarvan eens een

tentoonstelling te organiseren. Dat gebeurde in Pelita. Er kwamen veel bezoekers en het enthousiasme was groot. De lijst die er was neergelegd waarop men kon aangeven dat men belangstelling had voor een vereniging die dit materiaal verder ging gebruiken bevatte 60 namen. En zo rolde de bal verder. Op een vergadering waar die 60 mensen werden uitgenodigd werd besloten tot een vereniging die meteen al 40 leden had die ieder bereid waren 30 gulden per jaar bij te dragen. En de vereniging groeide in korte tijd naar de 200 leden, nu zijn dat er zelfs zo'n driehonderd.

Wat doet de archiefcommissie?

Kort gezegd het verzamelen van documenten die betrekking hebben op de geschiedenis van Den Dolder, later enigszins uitgebreid tot Huis ter Heide en Soesterberg. Hoofdmoot zijn krantenknipsels en foto's (met name ansichtkaarten), maar ook een gevelbord van een (voormalige) firma of

Flip maakt vellen waarop een krantenartikel zal worden geplakt

zeggen dat de Stoomzeepfabriek De Duif en daarna de WA-hoeve de basis hebben gelegd voor Den Dolder.

Toen de archiefcommissie ruimte nodig had en dat aan de WA-hoeve voorlegde werd het belang voor beide partijen duidelijk en was de archiefcommissie zo gelukkig in gebouw Wilhelmina twee kamertjes te mogen gebruiken. Maar de verzameling breidde zich snel uit en daarmee ook het aantal kasten. Toen het dus te klein werd, kwam het ruimteprobleem opnieuw op de agenda. De Vereniging is heel blij met het toen genomen besluit van de WA-hoeve om het niet meer gebruikte mortuarium ter beschikking te stellen.

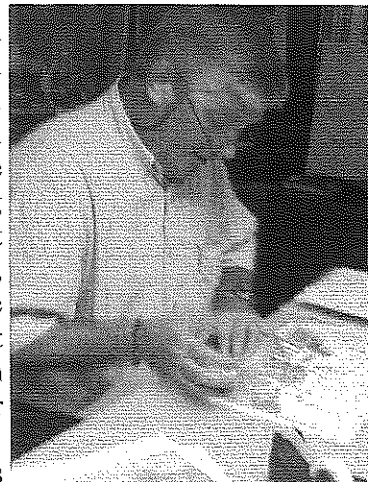
Die ruimte in de twee genoemde kamertjes was ook te klein omdat er regelmatig bezoekers komen bij de archiefcommissie: mensen die foto's zoeken, die een artikel willen schrijven. Want ook dat is een taak van de AC, mensen helpen met de verzamelen van gegevens, leden zowel als niet-leden.

En dan heb ik nog een aantal taken niet genoemd: de website maken en

een pakje zeep van De Duif kunnen daar toe behoren.

Hier hebben we de hoofdtaak van de Archiefcommissie mee beschreven: opplakken van de krantenknipsels en foto's (op zuurvrij karton) om ze goed te kunnen bewaren, rubriceren en archiveren. Dat is waar de commissie hoofdzakelijk op de woensdagavonden mee bezig is (bewaarfunctie) in het onderkomen: het voormalige mortuarium van de Willem Artz-hoeve.

Hiermee wordt de goede relatie met de WA-hoeve al aangestipt. Je kunt

Albert plakt een foto op zuurvrij karton

Toos belijkt de proefdruk van de Dolderse Kroniek

Albert van Silfhout zit achter de andere computer en neemt lijsten door van foto's van andere kranten-artikeltjes uit bijvoorbeeld de Zeister Courant die hij die dag in het Gemeentearchief van Zeist heeft gefotografeerd, of hij zoekt zaken bijeen die onderdeel moeten gaan vormen van de jaarlijkse tentoonstelling. De AC besteedt aan die tentoonstelling veel aandacht en tijd. Het is vooral **Paul van den Dijssel** die de grote lijn uitstippelt voor het gebruik van het archiefmateriaal voor die tentoonstelling. Als enige door-en-door Doldenaar in de AC weet hij vaak beter dan wie ook de weg om weer nieuwe dingen te bemachtigen. Heel wat onderwerpen zijn al aan de beurt geweest in de loop van de jaren. Ik noem verenigen (steeds geldt "in

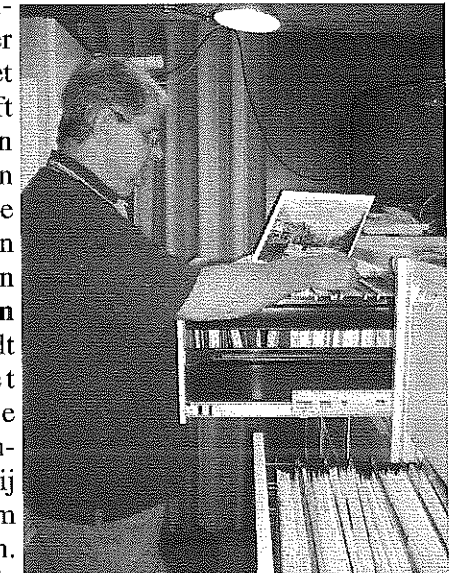
onderhouden, de ledenlijst bijhouden, de Kroniek verspreiden...

Wie werken er?

Wie op woensdagavond in het archief binnen komt ziet mensen werken aan een grote tafel en achter één of twee computers. Stel U voor:

Toos Bernds knipt krantenknipsels bij die ze vervolgens plakt op een vel dat door **Flip Baay** zojuist is gemaakt en waarop zowel de naam van de betreffende krant als de datum van uitgave staat.

Jan Ringalda is bezig met rubriceren van boeken en andere artikelen ten behoeve van een zoekstelsel dat in ontwikkeling is.

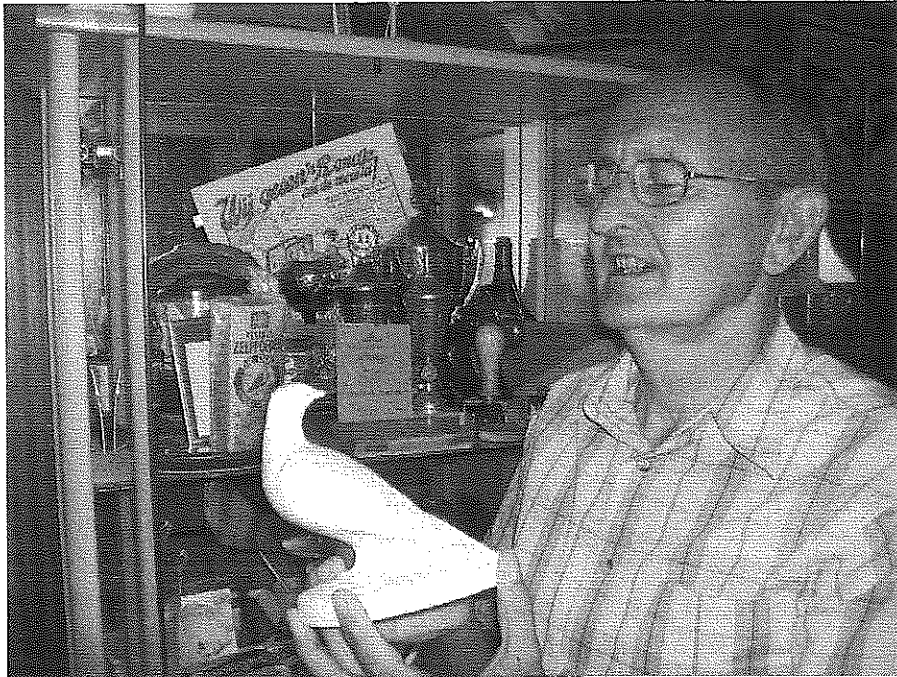

Paul op zoek naar geschikte foto's voor de tentoonstelling

De archiefcommissie aan het werk op woensdagavond.

Van links naar rechts: Paul van den Dijssel, Jan Ringnalda, Flip Baay, Harm Sok en Albert van Silfhout. Toos Berndsen door omstandigheden afwezig

Harm Sok bij de kast met belangrijke voorwerpen die verband houden met de geschiedenis van Den Dolder.

In zijn hand een stenen duif, ooit uitgegeven door Zeepfabriek De Duif en vervaardigd door Gouda's Plateel. De duif is aan de vereniging gegeven door mw. Van Oostenbruggen- Van Zoeren, bij veel Doldenaren beter bekend als tante Marie.

heden en verleden”), middenstand, scholen. Dit jaar wordt het “Aanzichten van ansichten”

En dat alles onder aanvoering van **Harm Sok** die voor een belangrijk deel de initiator is van activiteiten, maar er zelf vaak nog het drukste mee bezig is. Zo houdt hij zich al jaren bezig met de ansichtenverzameling. Niet alleen het plaatje wordt gearchiveerd, gescand op 800 dpi, en opgeslagen in TIFF formaat –“TIFF is het beste formaat daarmee heb je het minste kwaliteitsverlies...”–, ook de adreskant krijgt veel aandacht. Zo kan uit de datum van het poststempel een aanwijzing worden gekregen over de periode waarin de foto is gemaakt. Hier verradt zich de grote belangstelling van Harm, die zelfs, met het oog op het op de goede manier van archiveren, een boel kennis verwierf door andere archieven te

bezoeken (o.a. “Oud Katwijk”) en een archiefcursus volgde in het Utrechts archief.

Veel informatie wordt verzameld in archieven in de omgeving zoals het Provinciaal Archief Utrecht, de gemeentearchieven van De Bilt en Soest en niet te vergeten het archief van de gemeente Zeist, waar altijd veel hulp wordt geboden om informatie boven water te krijgen.

En wat levert dat nu allemaal op?

In de eerste plaats is een geweldig goed archief het primaire resultaat, maar zeker ook moet de jaarlijkse tentoonstelling worden genoemd. Dat is voor de meeste leden het meest opvallende resultaat van werk van de Historische Vereniging. Maar een ander resultaat is bijvoorbeeld ook de wandeling die is uitgezet en die de geïnteresseerden voert langs allerlei historische plaatsen in Den Dolder, met name op het terrein van de Willem Arntz-hoeve. Ook de website is een belangrijk resultaat.

En hebt U zelf iets nodig? Een foto van Oud Den Dolder aan de muur? Als lid bent U van harte welkom om die foto te komen uitzoeken. En voor U als lid kost een foto op A4 formaat nog minder dan een Euro!

Vraag van de Archiefcommissie

Heeft U foto's of documenten uit het verleden van Den Dolder? Misschien zelf gemaakt vroeger of gekregen van iemand anders? De Archiefcommissie zou dat graag horen en is dan geïnteresseerd in het maken van een kopie voor het archief. Bij veel mensen blijken unieke foto's in een album of een schoenendoos te zitten. Bij U misschien ook? De archiefcommissie wil graag dat materiaal van U lenen voor ongeveer twee weken. Als dank voor Uw medewerking ontvangt U gratis een vergroting van een foto naar keuze op A4 formaat.

Fa. Noordanus & Ziel
 PLEINESLAAN 34-36, DEN DOLDER
 ELECTRICITEIT EN
 RIJWIELHANDEL
 Zijn ruim voorzien van
PRACHT ST. NICOLAAS CADEAUX
 Speciale aanbieding in
STRIJKIJZERS, Merk DEGEA
STOFZUIGMACHINES
 Doet Uw voordeel

Ook voor dit soort berichtjes kunt U terecht bij de Archiefcommissie.

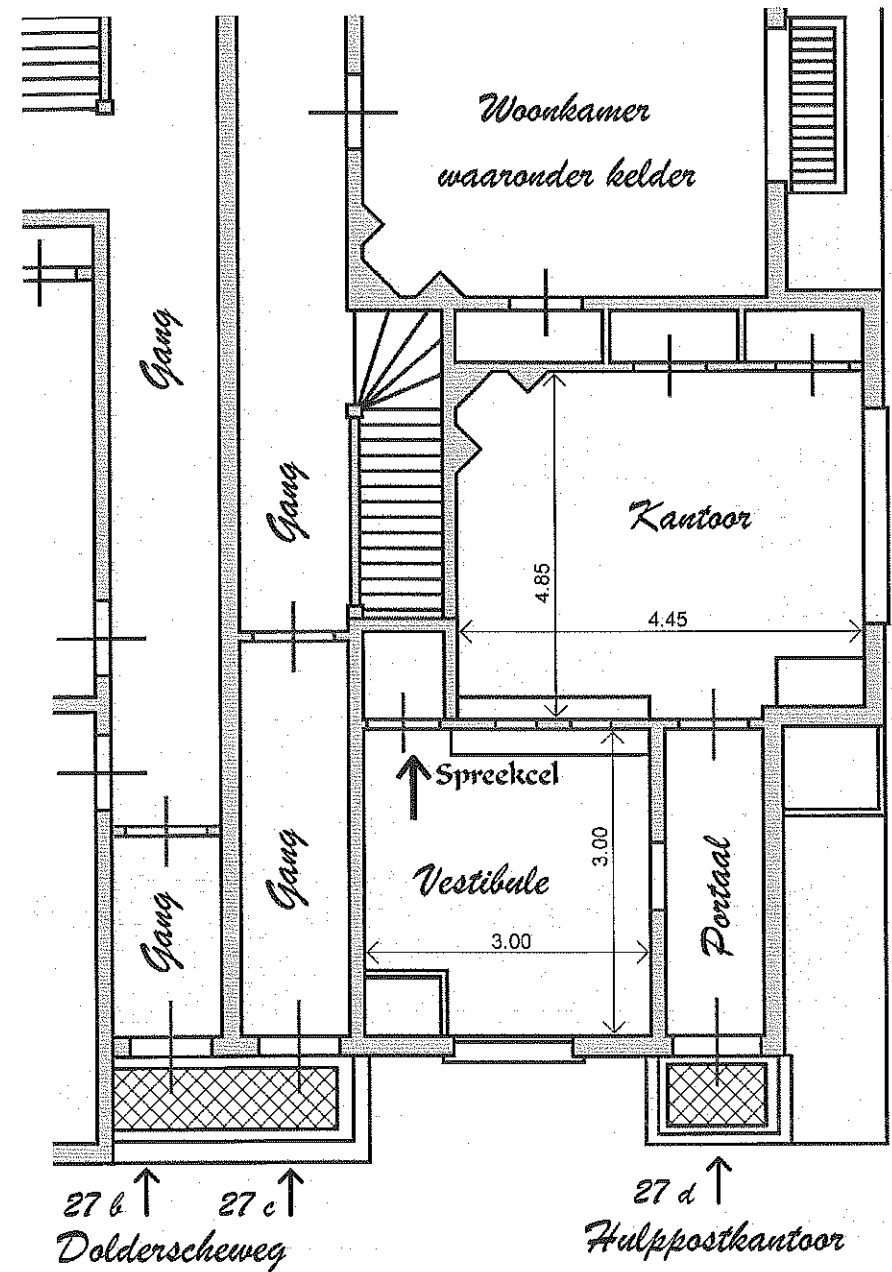
Postkantoor Den Dolder (deel 1)

Door Harm Sok

Christoph Pleines kwam in 1902 naar deze streek. Toen werd deze omgeving nog "Dolderscheweg" genoemd. De naam Den Dolder kreeg het pas officieel in 1912, hoewel het door veel instanties toen al "den Dolder" werd genoemd. Christoph Pleines heeft hier zijn zeepfabriek gebouwd in dit toen nog ongerept stukje natuur. Toen de bouw van de fabriek in de zomer van 1902 vorderde, vroeg hij op 26 augustus van dat jaar een bouwvergunning aan voor het bouwen van een zestal dubbele arbeiderswoningen op zijn eigen terrein. Voor de toegang tot deze woningen werd een 12 meter brede grindweg aangelegd die uitkwam op de Dolderseweg. Op 27 november 1920 kreeg deze weg de naam Pleineslaan. De heer Pleines heeft steeds moeite gedaan om hier een station geplaatst te krijgen en een postkantoor. Het postkantoor zou dan ook de mogelijkheden moeten hebben om telegrammen te kunnen verzenden en ontvangen en een mogelijkheid om te kunnen telefoneren met anderen in het land.

Volgens de notulen van de Willem Arntsz Stichting van 19 april 1909, wilde de toenmalige regent Prof. Zwaardemaker, een strook grond langs de spoorlijn met een breedte van 35 meter vrijmaken voor openbaar nut. Daarmee werd bedoeld het plaatsen van een school, een post- en telegraafkantoor, een hotel en andere zaken voor het algemeen belang. Hij vond echter weinig steun binnen het college van regenten. Toen de heer Pleines op 28 april 1911 de Willem Arntsz Stichting medewerking verzocht, om een postkantoor op te richten in deze buurtschap, vond de voorzitter van het college het niet urgent en de rest van het college deelde toen deze mening.

De heer Pleines vroeg begin 1912 de Inspectie Posterijen en Telegrafie te Utrecht om inlichtingen hoe een postkantoor compleet met telegraaf en telefoon ingericht moest worden. De informatie die hij kreeg werd verwerkt in een bouwtekening voor het postkantoor. Op 26 juni 1912 diende de heer Pleines een bouwaanvraag in bij de gemeente Zeist voor twee dubbele woningen aan de Dolderseweg nabij de ingang van zijn fabriek. De woning direct naast de ingang van de fabriek werd toen een herenhuis genoemd, bestemd voor één van de chefs van de fabriek. De woning daar naast, onder dezelfde kap, had hij ingedeeld als een

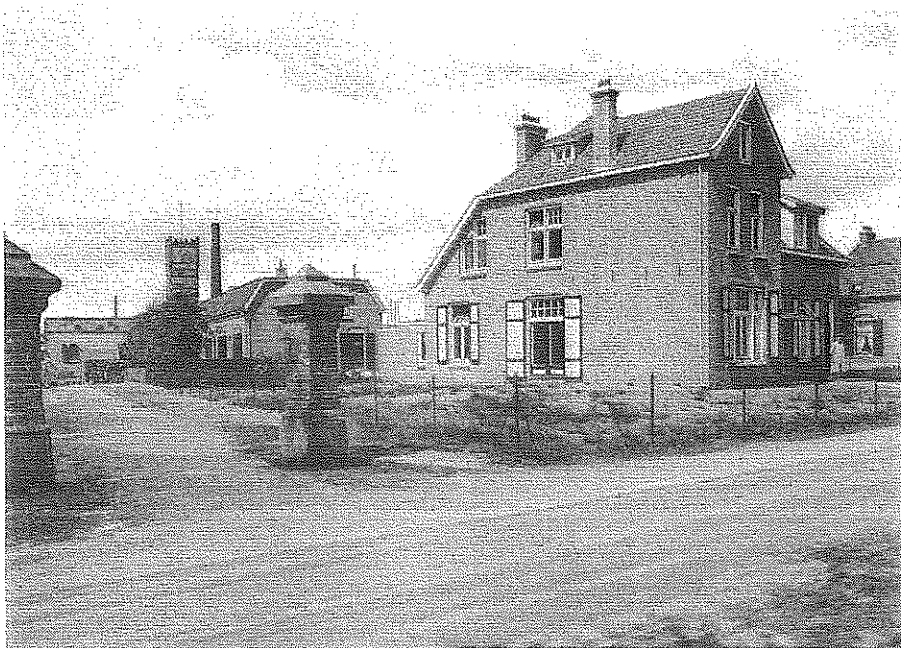

Bouwtekening hulppostkantoor Dolderseweg 27a (115)

postkantoor compleet met spreekcel (zo noemde men toen een telefooncel) met daarachter een woning voor de kantoorhouder. Het adres van het postkantoor was Dolderseweg (in die tijd Dolderscheweg) 27d. Tijdens de vernummering van de straten in Den Dolder in het jaar 1920 kreeg het huisnummer 115.

De bouwvergunning werd op 5 juli 1912 verleend. Direct daarna werd met de bouw van de woningen begonnen. De Inspecteur Posterijen en Telegrafie vroeg aan B. en W. van Zeist of zij geen persoon konden aanbevelen die geschikt zou zijn als brievenaarder. Zo noemde men toen de beheerder van een postkantoor. Het gemeentebestuur liet weten dat geen van de ingezetenen binnen de gemeente daar geschikt voor was. De Inspecteur stelde toen iemand aan van buiten de gemeente Zeist. Het werd de heer Albert van Winterswijk, geboren te Amsterdam in 1889. Hij was toen 23 jaar oud en werkte al enige tijd bij de afdeling Posterijen te Utrecht.

De heer Pleines liet het gemeentebestuur weten dat door de vestiging van het postkantoor een grote verbetering zou worden aangebracht in het

De ingang naar de zeepfabriek met het herenhuis en daarnaast het postkantoor omstreeks 1914

postverkeer, maar dat het telefoon- en telegraafverkeer hoogst gebrekkig zou blijven. Hij verzocht B. en W. van Zeist alles in het werk te stellen, dat zodra het postkantoor werd geopend, het zo spoedig mogelijk te doen uitbreiden tot een telefoon- en telegraafkantoor.

Het postkantoor werd op 1 december 1912 geopend. Het ressorteerde toen evenals het kantoor van De Bilt-Station onder het hoofdkantoor Utrecht. De inkomende post werd tweemaal per dag per trein aangevoerd. Naar aanleiding van het verzoek van de heer Pleines aan de Inspecteur der

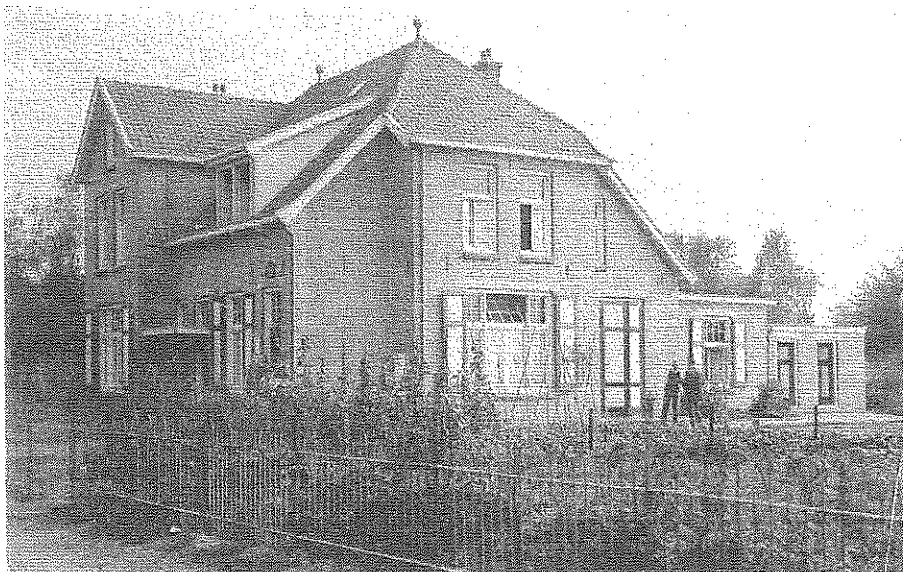

Een aangetekend schrijven van 10 december 1912

Posterijen en Telegrafie, om het hulpkantoor in te richten als een telefoon- en telegraafkantoor, liet de Inspecteur aan het gemeentebestuur van Zeist het volgende weten:

- 1° dat als er een telegraaf – en telefoonkantoor moest worden ingericht deze moest worden ondergebracht in een hulpkantoor
- 2° dat de kantoorhouder rekenplichtig was aan het Rijks- telegraafkantoor van aansluiting.

- 3° dat de brievegaarder ter plaatse werd aangewezen als kantoorhouder.
  - 4° dat door de gemeente de duur van de dienst diende te worden geregeld voor de werkdagen en zon – en feestdagen, maar ook de kring diende te worden vastgesteld waarbinnen de telegrammen kosteloos konden worden besteld.
  - 5° dat door het Hoofdbestuur der Posterijen zou worden bepaald welke beloning voor de kantoorhouder als voldoende werd geacht.
  - 6° dat de kosten voor vervangend personeel voor rekening van de gemeente zouden komen.
- Het gemeentebestuur liet toen aan de heer Pleines weten dat de gemeente

Het postkantoor Dolderseweg 115 omstreeks 1916

de kosten zou moeten dragen voor een lokaal, de spreekcel, maar ook nog de beloning van de kantoorhouder. Na ernstige overweging besloten zij dat de algemene gemeentebelangen niet in die mate betrokken waren dat deze kosten uit de gemeentekas beschikbaar gesteld konden worden. Het gemeentebestuur zou dan de gemeenteraad ook geen voorstel doen om een telegraaf- en telefoonkantoor in Den Dolder te plaatsen, tenzij de heer Pleines deze jaarlijkse kosten voor zijn rekening wilde nemen. Deze brief viel niet in goede aarde bij de heer Pleines. Hij liet toen het gemeentebestuur weten dat zijn verzoek, om een hulptelegraaf- en telefoonkantoor in Den Dolder te krijgen, door het gemeentebestuur

waarschijnlijk niet goed werd begrepen. Namelijk dat het kantoor al gereed was compleet met spreekcel en dat het alleen ging om de jaarlijkse vergoeding van de kantoorhouder, van f 75,- per jaar en dat een groot deel van dat bedrag weer terug ontvangen werd door de verzonden telegrammen à 10 ct per stuk. Daarna volgden nog een aantal regels in zijn brief die niet erg positief voor de gemeente uitkwamen.

Een paar dagen later, op 30 december 1912, deed de heer Pleines de gemeenteraad een voorstel om stappen te ondernemen voor het verkrijgen van een hulptelegraaf- en telefoonkantoor in Den Dolder. Hij liet toen de raad weten dat er herhaaldelijk vertragingen voorkwamen wanneer de telegrammen uit het postkantoor van Zeist aankwamen en dat deze vertragingen heel schadelijk waren in gevallen van spoedeisende aard zoals dringende familie-omstandigheden.

Ook liet hij de raad weten dat deze buurtschap binnen de gemeente erg achter liep op het gebied van straatverlichting, gemeentereiniging, waterleiding en politietoezicht, terwijl ook dit gedeelte van de gemeente belastingpenningen in de gemeentekas deed vloeien.

Hij liet de raad weten dat de brievegaarder bereid was zijn lokaal, dat voorzien was van een spreekcel, zonder enige vergoeding van huur beschikbaar te stellen voor een hulptelegraaf- en telefoonkantoor. Daarna stelde hij de gemeenteraad voor de volgende stappen te nemen:

- a. in de dringende behoefte van vele aan Den Dolder woonachtige gemeentenaren te voorzien, door B & W uit te noodigen by den betrokken Minister stappen te willen doen ter verkrijging van genoemd Hulp-Telegraaf- en Telefoonkantoor;
- b. *de beloning van het door den Brievegaarder ter plaatse voor dezen Telegraaf- en Telefoonkantoor te verrichten werk, ten bedrage van f 75,- per jaar, voor rekening van de Gemeente te doen komen.*

Het gemeentebestuur liet toen onderzoeken in hoeverre de bevolking behoefte had aan een telegraaf – en telefoonkantoor nabij de halte Den Dolder. Het onderzoek werd door een agent van de politie uitgevoerd. Deze stelde wat vragen aan een drietal personen:

- 1° iemand die werkzaam was bij de spoorwegen nabij het station;
- 2° iemand van de Willem Arntsz Hoeve;
- 3° een bewoner in Bosch en Duin.

Geen van deze drie personen had behoefte aan een telegraaf- en telefoonkantoor in Den Dolder.

Eind januari 1913 werd een verzoek ingediend door de heer C.W. van Bergenhenegouwen uit Den Dolder dat mede ondertekend werd door ruim dertig personen uit deze gemeenschap. In deze brief werd duidelijk het standpunt van de heer Pleines onderschreven.

De heer Van Bergenhenegouwen merkte in zijn brief op, dat men in de gemeenteraad veronderstelde dat de bevolking voor spoedeisende gevallen altijd terecht kon bij het station. Hij merkte op, dat de stopplaats "den Dolder" geen echt station was doch slechts een stopplaats, weliswaar met een seininrichting, doch dat deze slechts ten dienste stond van de spoordienst en dat beambten niet gerechtigd waren telegrammen van particulieren hiermede over te seinen.

Het gemeentebestuur bleef in de eerste plaats van mening dat een telegraaf- en telefoonkantoor in Den Dolder niet nodig was, maar gaf wel toe dat ze over het hoofd hadden gezien, dat voor het inroepen van spoedeisende geneeskundige hulp, mogelijk wel eens behoefte aan een dergelijk kantoor zou kunnen ontstaan. Op grond hiervan, en niet omdat de heer Pleines en andere bewoners van deze buurtschap behoefte hadden aan een telegraaf- en telefoonkantoor, kon het voorstel worden ondersteund. Men stelde de voorwaarde dat wanneer het voorstel door de raad zou worden aangenomen, dan zou er ook een telegraaf- en telefoonkantoor moeten komen in Huis ter Heide en Bosch en Duin. Ten aanzien van Bosch en Duin, waar de bevolking zich voortdurend uitbreidde en geen hulppostkantoor was, zou dan ook een hulppostkantoor moeten komen.

De gemeenteraad ging akkoord met de vestiging van een telegraaf- en telefoonkantoor in Den Dolder. Er werd op 4 februari een verzoek daartoe ingediend bij de Minister van Waterstaat.

De Inspecteur der Posterijen en Telegrafie vroeg op 28 februari 1913 aan B. en W. van Zeist te onderzoeken met welke plaatsen in binnen- en buitenland men in Den Dolder zou willen telefoneren. En welke personen een directe aansluiting zouden willen hebben.

Het huis aan huis onderzoek dat de gemeente instelde, leverde het volgende op:

Een aantal personen noemde namen van plaatsen binnen Nederland. Geen enkele persoon had behoefte aan een verbinding met het buitenland. Er was slechts één persoon die behoefte had aan een rechtstreekse lijnverbinding en dat was de heer Pleines.

Van B. en W. verwachtte de Inspecteur ondertekening van een verklaring die de volgende punten bevatte:

- 1e "dat de gemeente aanvaardt de voorwaarden bedoeld bij art. 2 en 4 van het Koninklijk Besluit van 1 augustus 1904 gewijzigd bij dat van 28 augustus 1905.
- 2^e dat de gemeente zich verbindt het hulp telegraaf/telefoon kantoor te den Dolder in stand te houden ten genoegen van de Minister van Waterstaat.
- 3^e dat de kosten van aanschaffing en onderhoud van de telefoonlessenaar door de gemeente zullen worden gedragen.
- 4^e dat bij wisseling van personeel de kosten van onderricht van het nieuwe personeel, zoo mede de kosten, vallende op de eventuele verplaatsing van het kantoor zullen worden vergoed".

Het gemeentebestuur zond een verklaring naar de heer Pleines en verlangde van hem ondertekening.

"De ondergeteekende verklaart zich als eigenaar van het perceel, waarin het hulppostkantoor te DEN DOLDER is gevestigd, jegens de Gemeente Zeist te verbinden om bij eventuele vestiging van een hulptelegraaf- en telefoonkantoor te DEN DOLDER de hiervoor benodigde lokaliteit, zolang zoodanig aldaar zal zijn gevestigd, behoorlijk verlicht en verwarmd beschikbaar en in goeden staat te zullen houden, ten genoegen van den Minister van Waterstaat".

De heer Pleines ondertekende deze verklaring wel maar verklaarde in een aparte brief dat hij voor een behoorlijk goed ingericht kantoor met spreekcel had gezorgd, maar dat de brievenaarder voor verwarming diende te zorgen.

In het tweede deel van dit artikel leest U hoe het afliep met de uitbreiding van het postkantoor met een telefoon- en telegraafkantoor.

Ook vroeger was er regelmatig discussie over wegomlegging in Den Dolder

Een artikel uit de Zeister Courant van 3 april 1937

De verbinding Zeist—Soestd. straatweg.

In de tweede plaats komt de verbinding van Zeist met den Soestdijkerstraatweg, de hoofdverbinding met Amsterdam, het Gooi en de streek langs het IJsselmeer. Binnen de grenzen der gemeente komt deze verbinding langs den Pr. Alexanderweg en Den Dolderschen weg tot stand, welke laatste met zija voortschrijdende bebouwing echter aan het toekomstig interlocale verkeer niet meer zou kunnen beantwoorden, wat zal eischen een onderdoorgang van de spoorbaan Utrecht—Amersfoort, waarvoor de bebouwing van den Dolderschen weg ter plaatse geen gelegenheid meer biedt. Dientengevolge is de nieuwe verbinding zoodanig geprojecteerd, dat de bestaande bebouwing niet in den weg staat, doordat het ontworpen tracé aanvangt bij de uitmonding van de Mesdaglaan op den Amersf. weg, om dan voor een deel de Jozef Israëllaan, den Biltischen weg en de Tolhuislaan te volgen, voorts de spoorbaan te kruisen en zoo pl.m. 500 M. vóór den Soestdijkerstraatweg weer den Dolderschen weg te naderen.

Lekker gezellig. Remia

**Remia Den Dolder:
Sauzenhart van
Nederland.**

